

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองได้อย่างไร และปรากฏอยู่ในเนื้อหาประเภทใด มากน้อยเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย
2. วิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
3. สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองดี

การศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากเอกสาร วารสาร ตำราและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศที่กล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดีรวมทั้งสิ้น 87 รายการ อันได้แก่
 - 1.1 พระบรมราโชวาทในรัชกาลปัจจุบัน
 - 1.2 คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา

- 1.3 นโยบาย คำขวัญ เอกสารของทางรัฐบาล
- 1.4 คำปราศรัย ข้อเขียน ข้อคิดเห็นของบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม
- 1.5 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เอกสารของสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ ประเพณี วัฒนธรรม จริยธรรมไทย
- 1.6 งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
- 1.7 ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีทางรัฐศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา ปรัชญา

การศึกษาในขั้นนี้ ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาว่าการกล่าวถึงลักษณะความเป็นพลเมืองดีในแต่ละรายการนั้น มีรายละเอียดและการเน้นลักษณะใดบ้าง โดยมีใจสนใจการกล่าวซ้ำกันกี่ครั้ง เพราะถือว่าลักษณะความเป็นพลเมืองดีทุกตัวที่กล่าวถึงมีความสำคัญเท่ากัน

2. รวบรวมลักษณะความเป็นพลเมืองดีจากการศึกษาในข้อ 1 โดยรวมลักษณะที่คล้ายกัน แต่อธิบายต่างกันทางคำภาษาเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งศึกษาความหมายแต่ละลักษณะ จากการศึกษาขั้นนี้ รวบรวมลักษณะความเป็นพลเมืองดีได้ทั้งสิ้น 40 ลักษณะ

3. สร้างเครื่องมือพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทางสาขาสังคมศาสตร์ใช้พิจารณาความสมบูรณ์ ความถูกต้องของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2

เครื่องมือพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดีอยู่ในภาคผนวก แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

3.1 คำชี้แจง ในส่วนนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในเครื่องมือและคำแนะนำในการใช้เครื่องมือ

3.2 การพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี ซึ่งประกอบด้วยลักษณะความเป็นพลเมืองดี 40 ลักษณะที่ต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญทางสาขาสังคมศาสตร์แสดงความคิดเห็นเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งให้เหตุผล ข้อเสนอแนะ

3.3 การเพิ่มเติมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์แต่ละท่าน ซึ่งสามารถเพิ่มเติมได้อย่างอิสระพร้อมทั้งเหตุผลประกอบ

4. ประชุมปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์แต่ละท่าน เพื่อพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี (โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นในชั้นที่ 3) ในการศึกษาครั้งนี้ มีผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ร่วมพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดีเป็นจำนวน 31 คน รายชื่อผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์อยู่ในภาคผนวก

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์

1. ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ที่มีส่วนช่วยพิจารณาลักษณะที่สำคัญที่พลเมืองดีในสังคมไทยที่มี มาจากหลายสาขาอาชีพ ได้แก่ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา นักปรัชญา นักการศึกษา นักการเมืองการปกครอง สื่อมวลชน ศิลปิน นักการศาสนา นักธุรกิจ เกษตรกร กรรมกร และตัวแทนจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง เป็นจำนวน 31 คน

2. คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ

2.1 เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องพลเมืองดี มีผลงานทางการเขียนบทความ คำปราศรัย การอภิปราย ใ้คว้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง

หรือเป็นบุคคลที่สนใจและแสดงออกให้เห็นถึงความพยายามที่จะพัฒนาพลเมือง โดยการจัดกิจกรรมอภิปราย ใ้คว้าที่ กิจกรรมพัฒนาชุมชน กิจกรรมบำเพ็ญคนเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

หรือเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพลเมือง เช่น การวิจัย การวิเคราะห์วิจารณ์บทความ

2.2 เป็นบุคคลที่มีความสนใจ ยินดีในการร่วมพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี

5. การสรุปลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย โดยการนำผลที่ได้รับจากการประชุมปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญในชั้นที่ 4 มาสรุปภายใต้คำแนะนำของคณะอาจารย์ที่ปรึกษา และในชั้นตอนนี้ได้มีการรวบรวมลักษณะที่มีความคล้ายคลึงเข้าด้วยกัน การเพิ่มเติมความหมายของลักษณะพลเมืองดีแต่ละลักษณะให้สมบูรณ์และแก้ไขปรับปรุงภาษาให้ถูกต้อง ครบคลุม และรัดกุมยิ่งขึ้น

จากการสรุปผลในขั้นนี้ ทำให้ได้คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ทั้งสิ้น 36 ลักษณะ และ ได้ยึดถือ เป็นลักษณะความเป็นพลเมืองที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้

วิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

1. แหล่งข้อมูล หนังสือแบบเรียนและคู่มือครูวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตามรายการต่อไปนี้
 - 1.1 หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ประเทศของเรา ส 101 ส 102
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เล่ม 1 ของกรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 (เพิ่มเติมครั้งที่ 2) พ.ศ.2525 พิมพ์ที่
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
 - 1.2 หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ประเทศของเรา ส.101 ส.102
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) เล่ม 2 ของกรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 (เพิ่มเติมครั้งที่ 3) พ.ศ.2526 พิมพ์ที่
โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
 - 1.3 คู่มือครูสังคมศึกษา ประเทศของเรา ส.101 ส 102 ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 (ม.1) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 1
พ.ศ. 2524 พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนโรงพิมพ์ยูไนเค็ดโปรดักชั่น กทม-
มหานคร
 - 1.4 หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อนบ้านของเรา ส 203 ส 204
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ.2525 พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
 - 1.5 หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา โลกของเรา ส 305 ส 306 ชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 (ม.3) เล่ม 1 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
พิมพ์ครั้งที่ 3 พ.ศ.2525 พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว

1.6 หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา โลกของเรา ส 305 ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) เล่ม 2 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 2 (เพิ่มเติมครั้งที่ 1) พ.ศ.2525 พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว

1.7 คู่มือครูสังคมศึกษา โลกของเรา ส 305 ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2524 พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค.ส.

หมายเหตุ ไม่ปรากฏคู่มือครูสังคมศึกษา เพื่อนบ้านของเรา ส 203 ส 204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ ในงานวิจัยครั้งนี้ แหล่งข้อมูลวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จึงมีเพียงหนังสือแบบเรียนเท่านั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือขึ้นภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยเครื่องมือที่จะวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองที่ ลักษณะพฤติกรรมของลักษณะพลเมืองที่ ประเภทของเนื้อหา ตลอดจนตำแหน่งและหน้าที่ปรากฏ

3. วิธีการวิเคราะห์ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ด้วยตนเองภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิเคราะห์หลักสูตรจำนวน 8 คน โดยมีขั้นตอนของการวิเคราะห์ดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

พุทธศักราช 2521 จากแหล่งข้อมูลโดยละเอียด

3.2 ศึกษาค้นคว้า ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาหลักสูตร โดยกำหนดหน่วยของการวิเคราะห์เป็นย่อหน้า

3.3 วิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองที่ปรากฏว่าเป็นลักษณะใด เป็นลักษณะพลเมืองที่พึงมีต่อใคร และประเภทของเนื้อหา นั้น ๆ

- 3.4 ตรวจสอบผลการวิเคราะห์ในข้อ 3.3 ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
- 3.5 นำผลการวิเคราะห์ในข้อ 3.4 บางประเด็นให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิเคราะห์หลักสูตรจำนวน 8 ท่านเสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นโดยวิธีการสัมภาษณ์

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิเคราะห์หลักสูตร

1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรหรือการสร้างหลักสูตรหรือนิเทศการสอนหรือสอนวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 เป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปี
 2. เป็นผู้ที่ยินดีให้ขอเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่อผลการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร
- 3.6 นำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากข้อ 3.5 มาสรุปร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาโดยยึดความเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย จาก 6 ใน 8 ของผู้เชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์ตัดสิน
4. สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
1. การแจกแจงความถี่ลักษณะความเป็นพลเมืองดี
 2. อัตราร้อยละเปรียบเทียบเป็นร้อยละของลักษณะความเป็นพลเมืองดีแต่ละลักษณะ

$$\text{การร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของลักษณะความเป็นพลเมืองดีแต่ละลักษณะ}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

3. ฐานนิยมของลักษณะความเป็นพลเมืองดี คือ ลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่มีความถี่สูงสุด
4. แผนภูมิแสดงลักษณะความเป็นพลเมืองดี

สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

สรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์ลักษณะความเป็นพลเมืองดีในเนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ว่ามีลักษณะความเป็นพลเมืองดีอย่างไร ปรากฏในเนื้อหาประเภทใดและมากน้อยเพียงใด โดยแยกตามรายการหนังสือและคู่มือครูที่เป็นแหล่งข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย